Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

TER BESLUITVORMING

Nota actief openbaar
Ja

Onze referentie
2024-0000796582

Datum
23 september 2024

Opgesteld door
[redacted]

Samengewerkt met
DenB

Bijlage(n)
4

Aan Min BZK
Van CZW

nota

Nota n.a.v. verslag wetsvoorstel aanscherping strafbaarstelling ronselen

Aanleiding

Deze nota naar aanleiding van verslag dient uiterlijk in november 2024 aan de TK worden aangeboden. Dit is nodig zodat het wetsvoorstel bij de gemeenteraadsverkiezingen 2026 van kracht kan zijn.

De vaste commissie voor Binnenlandse zaken heeft op 5 juli jl. verslag uitgebracht over het wetsvoorstel aanscherping strafbaarstelling ronselen (hierna: het wetsvoorstel). De afgelopen maanden is gewerkt aan een nota naar aanleiding van het verslag alsmede een nota van wijziging wegens een kleine wetstechnische aanpassing.

Geadviseerd besluit

U wordt geadviseerd akkoord te gaan met de nota naar aanleiding van het verslag en de nota van wijziging en beide documenten alsmede de aanbiedingsbrief te ondertekenen.

Inhoud wetsvoorstel

Doel van het wetsvoorstel is, mede obv een advies van de Kiesraad, om de delictsomschrijving van ronselen aan te passen zodat meer vormen van ronselen zijn aan te pakken, zoals het eenmalig toespreken van een groep met de oproep om stempassen in te leveren, of het plaatsen van een bericht met die strekking op sociale media. Ronselen is: opzettelijk een persoon benaderen om die ertoe te bewegen een volmacht te geven.

Kern

- Diverse fracties (GroenLinks-PvdA, VVD, NSC, D66, SP en SGP) hebben in het verslag vragen gesteld over het wetsvoorstel. Er is steun voor het wetsvoorstel.
- Wel zijn er vragen over volmachtverlening in huiselijke kring en wanneer goedbedoelde hulp in de familiesfeer overgaat in het ronselen van een volmachtstem.
- Enkele fracties hebben vragen gesteld over de effectiviteit van het wetsvoorstel en in hoeverre het ronselen van volmachtstemmen wordt tegengegaan wanneer de strafmaat wordt verhoogd.
- Daarnaast zijn er enkele vragen gesteld over het voorgestelde bestanddeel "opzettelijk benaderen" in de delictsomschrijving. Diverse fracties vragen

zich af wanneer een gedraging onder de delictsomschrijving valt en wanneer er sprake is van voorwaardelijk opzet.
- Ook stellen een aantal fracties vragen over de grens van strafbaarheid bij bemiddeling door politieke partijen en de wenselijkheid van bemiddeling.
- Tot slot is er een vraag over de wijze van formuleren van het wetsartikel, die qua methodiek afwijkt van een ander artikel in de Kieswet. De vraag is terecht, bij nota van wijziging wordt het artikel daarom aangepast. Ook is er een vraag over de wijze van formuleren van het wetsartikel, omdat in het artikel expliciet wordt verwezen naar artikel L 8 voor wat betreft de schriftelijke volmacht maar voor wat betreft de onderhandse volmacht wordt volstaan met een omschrijving zonder verwijzing naar het betreffende artikel. De vraag is terecht, bij nota van wijziging wordt het voorgestelde artikel Z 8 daarom aangepast.

Toelichting
Het zwaartepunt van de vragen in het verslag richt zich op het ronselen in huiselijke kring. Diverse fracties vragen zich af of bijvoorbeeld een dochter die niet wil dat haar invalide vader de weg naar het stemlokaal aflegt en daarom voorstelt om zijn volmacht mee te nemen, kan worden vervolgd wegens ronselen. De fracties hebben aangegeven het onwenselijk te vinden dat familieleden straks strafbaar kunnen worden gesteld als zij simpelweg hulp willen bieden door het meenemen van een volmachtstem.

In nota naar aanleiding van het verslag geeft u aan dat het doel van de wet niet is om goedbedoelde hulp in de huiselijke kring strafbaar te stellen. Deze wet heeft als doel om gevallen van ronselen van volmachtstemmen – en dat kan ook binnen gezinnen en families voorkomen – beter te kunnen aanpakken door het wijzigen van de delictsomschrijving. U merkt daarnaast op dat het op voorhand uitsluiten van naaste familieleden uit het wetsvoorstel ongewenst is. Een familierelatie kan soms juist een beweegreden zijn om te proberen een volmacht te ronselen.

In de beantwoording over de effectiviteit van het wetsvoorstel en in hoeverre het ronselen van volmachtstemmen wordt tegengegaan wanneer de strafmaat wordt verhoogd, licht u toe dat de effectiviteit van de strafbaarstelling niet alleen afhangt van het daarop gestelde strafmaximum, maar moet worden bezien in samenhang met de gewijzigde delictsomschrijving. Met het wijzigen van de delictsomschrijving is wel de verwachting dat het aantal aangiftes zal stijgen omdat ook het eenmalig of digitaal ronselen strafbaar is, maar gelet op het feit dat ronselen in de praktijk niet veel voorkomt zal die stijging beperkt blijven. Dit neemt echter niet weg dat ieder geval van ronselen één te veel is en zorgt voor een inbreuk op het vertrouwen in het verkiezingsproces. Het is dan ook van belang dat er effectief kan worden opgetreden tegen ronselen en dit wetsvoorstel voorziet daarin. Bovendien wordt met het verhogen van de strafmaat aangesloten bij soortgelijke delicten in de Kieswet.

Een aantal fracties vraagt naar het "opzettelijk benaderen" in de delictsomschrijving. In de nota naar aanleiding van het verslag wordt toegelicht dat door het toevoegen van het bestanddeel "opzettelijk" ook voorwaardelijke opzet onder de delictsomschrijving valt. U geeft een aantal voorbeelden om dit onderdeel te verduidelijken.

Er zijn enkele vragen gesteld over de grens van strafbaarheid bij bemiddeling door politieke partijen. In de nota naar aanleiding van het verslag geeft u aan dat het onwenselijk is om politieke partijen te verbieden als bemiddelaar op te treden, omdat zij juist voor hun achterban een veilige optie kunnen bieden om zeker te weten dat met hun volmacht op de partij van hun keuze wordt gestemd. Wel dienen politieke partijen zicht bewust te zijn van hun rol in het verkiezingsproces, net als iedereen die een rol daarin heeft.

Tot slot is er een vraag over het hanteren van eenzelfde wijze van formuleren van het voorgestelde wetsartikel Z 8. U geeft aan dat u het eens bent met de leden dat een eenduidige lijn wenselijk is in het wetsartikel, daarom is een nota van wijziging opgesteld waarin het voorgestelde artikel Z 8 op dit punt is aangepast.

Politieke context
Op dit moment ligt het initiatiefvoorstel vervroegd stemmen van de leden Sneller (D66) en Bushoff (GroenLinks-PvdA) in de Tweede Kamer. Hierin is een voorstel opgenomen om het maximum aantal volmachten terug te brengen van twee tot één volmacht per persoon. In het verslag heeft D66 de regering ook een vraag gesteld over het terugbrengen van het aantal volmachten van twee tot één per persoon. In de nota naar aanleiding van verslag is opgemerkt dat het stemmen per volmacht in een behoefte voorziet en dat bij de laatste verkiezing tien procent van de volmachtstemmers voor twee anderen stemde. Het verlagen van het aantal volmachten kan tot gevolg hebben dat een deel van de kiezers dat gebruik wil maken van een volmacht, hier geen mogelijkheden toe heeft (zoals ouders die beide hun dochter willen vragen om voor hen te stemmen).

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden
In de openbaar gemaakte versie van deze nota zijn alle persoonsgegevens van ambtenaren geanonimiseerd.

Bijlagen

Volgnummer	Naam	Informatie
1	Nota naar aanleiding van verslag	
2	Nota van Wijziging	
3	Aanbiedingsbrief	
4	Verslag TK	
5	Advies Raad voor de rechtspraak	Per abuis niet samen met de andere ontvangen adviezen aan de TK gestuurd, bij deze hersteld.